

Publica vox hæc est, est hæc doctissime LINCKI
Vox Tua, quam ingenii dexteritate probas.
Una est cura Tibi, mentem conjungere Vero:
Quam Bonares! Unum Te Bona Fera manent.

Gratulationes fecit
PRÆSES.

TE Sophi
U
Gratulor ex
Faycar

it amore,
rite tui.
a Jovæ
poli.
no dilecto gratulatur
achimus Erythræus
Bela-Ungarus.

Ad Per
Nubigen.
Or
Sic prima S
Err

Una redon
Ut
Nemo sacre
Ni

Quam pru
Agg
Entis natu

CKIUM, Lubec.

oreus umbris,
ore tamen:
a sub umbris
susu;

abit ad hortos,
go fores.

iusime LINCKI
ella putam
a nexu
innata, docet.

Non aliud tantis Tuus addere gaudet AMICUS
Ausibus, inde metas quam bona docta precor.
Ut Patria columnen, seniis, corona paterni,
Et sis Philosophus Theologusq, bonus.

ADAM SELLIVS, Fr. March

S. S. Th. Stud.

FINIS

JESU BONE FAVE!
DISPUTATIO METAPHYSICA
SEPTIMA.
SUMMARIAM DECISIONEM
CONTROVERSIARUM
DE

ACTU & POTENTIA

itemq, DE

PRINCIPIO & EO CUJUS EST
PRINCIPIUM

occurrentium
exhibens

quam
In Florentissima Leucorea
Sub Præsidio

M. JOHANNIS BAYERI

Eperiesino-Hung. Facult. Philosoph.

Adjuncti

Publica Philosophantium lima
submittit

JOH. GEORGIUS VVEDELIUS

Sprembergia Lufatus.

Ad diem 23. Febr. Horis Pomerid.
in Auditorio Minori.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS BORCKARDI.

Affectio Entis quæcunq; formaliter spectata, non Ens ipsam notat, nec quidpiam realiter aut ex natura rei ab Ente diversum, sed quandam illius habitudinem, realem ac positivam, formaliter per rationem ratiocinatam, ut loquuntur, ab ipso distinctam, eidemq; hoc pacto super additam, competentem tamen, citra & ante operationem Intellectus. Quæ ipsa habitudo, perfectio quædam est, prærogativa, dignitas, excellentia: denotans vel Connotatum quoddam positivum, ex asse reciprocum, ceu Unitas, Veritas, Bonitas, vel Statum ejusdem pro ratione descensus alium aliumve, ceu Disjuncta, quæ vocantur, Attributa, omnia universim, & universa singularim. De Unitis, actum præcedentis discursibus; restat, ut cæteras quoq; perlustremus. Dispartiemur autem operas, cæteroquin negotio impares futuri. De Actu & Potentia, itemq; Principio & Eo cujus est Principium, disputabimus in præsentis de reliquis suo item loco.

SECTIO I.

DE ACTU ET POTENTIA.

DECISIO

I. Est quedam in Ente, vera, realis & positiva, æq; cæteris formaliter distincta Affectio, qua Ens eo in Statu locatur, ut dici mercatur, Actus vel Potentia, descensu cum disjunctione instituto. Secus atq; Scholasticorum plerorumq; fert praxis, qui de Actu & Potentia vel nihil omnino tradunt in Affectuum Entis doctrina, vel quasi aliud agentes, hinc inde tum in Physicis tum Metaphysicis, tum alibi particulas hujus rei nonnullas inspergunt.

II. ACTUS inquam & POTENTIA; non ACTU vel POTENTIA. Ita cum Dn. D. Scharffio, Bartholino, Sengverdio aliisq;: quicquid etiam velit Stahlius, Ebelig, Paulus Voetius, Rob. Baronijs, Homborgius, alij. Nempe ut ac notentur per hæc ipsa.

Non 1. Status diversi diversorum Entium, juxta quos alterum sit, seu existat Actum in rerum natura; Alterum in pura Potentia sua cause, quoad esse nudè objectivum. Uti sumitur apud Arist. l. 3. c. 1. Interpretè B. Jac. Mart. in Exerc.

Non 2. Status diversi ejusdem Entis secundum rationem Existendi, juxta quorum alterum id ipsum existat Actum, ac juxta alterum non nisi Potentia. Prout ab Averroce, Thoma, Zimara & ipso Aristotele alicubi accipitur, teste eodem B. Jac. Mart.

Non 3. Respectus cujusque Entis seu Actualis seu Potentialis, quo id dicitur esse posse, seu possibile esse non solum quod in Potentia est, sed etiam quod est in actu. Quam acceptionem Potentia equivocam & impropriam esse, Aristoteles ipse & post eum Zabarella, ac hos secutus B. Jac. Mart. confitentur.

Non 4. Per Potentiam quidem id solum, quod dirigitur ad Actum, ut ab eo perficiatur: & contra. Uti rectè contra Alstedium statuit Baronius.

Non 5. Ipsa vis & facultas agendi ac patiendi, aut actio & passio illi respondens. Uti communiter loqui amant: quæ tamen locutio vel juxta nostram sequentem explicanda, vel omnino deferenda.

Sed 6. Status Entis, quo id potest quidpiam agere aut recipere. Ex adverso, Status Entis, quo quidpiam agit aut recipit. Prior status denotatur in rebus per Potentiam; posterior per Actum. Nec datur ulla res quæ alterutro non gaudeat.

III. POTENTIA in Activam & Passivam dissepitur, & rectè, & sufficienter & ex usu communi. Ubi

1. Insufficienter, ac perperam, insuper describitur Activa Potentia, quod sit principium motus aut transmutationis in altero prout alterum est. Passiva autem, quod sit principium transmutationis ab altero quatenus alterum est. Quæ descriptiones ex Aristotele à plerisque adducuntur, approbantur, & va.

& variis interpretationibus, dilatationibus, aliisque id genus stabilimentis, ne omnino corrumpant, suffulciuntur. Vid. Baron p. 75.

2. Nec satis dextrè Activa quidem, quod sit in cuius virtute aliquis continetur effectus, & per eam produci potest: Passiva quæ aliquid aptum est recipere aliquam formam. Velut Stahl. c. 5. p. 40. ex Hurtado philosophatur: quoad potentiam v. passivam etiam Sengverdius c. 16. p. 75.

3. Nec quod Potentia Activa sit vis seu facultas agendi: Passiva vis seu facultas recipiendi. Nisi rem ita explices denudò uti sequitur, quod fortassis intendunt, licet ob evidentiam expressè non dicant plerique, qui ita philosophantur.

4. Sed Potentia Activa est Status Entis qui id potest quid agere: (seu ut principium quod seu quo) Passiva Status Entis quo id potest quid recipere (seu ut subjectum quod seu quo) Et sic ex opposito de Actu quoque.

5. Quæ in tantum dissident à se invicem, ut distincta penè requirant subjecta: Et licet fortè in eodem subjecto & respectu ejusdem partis sint, non tamen eodem modo, nec formaliter, hoc est secundum eandem rationem. Vid. Javel. 9. Metaph. q. 3.

IV. Adequata etiam hæc divisio est. Contra eos qui huc loci intrudere conantur Potentiam Objectivam, aut Resistivam, aut alias ejus commatis, de quibus jamjam. Etenim.

1. Potentia Objectiva Scotistica, non est vera & realis, ab Activa & Passiva distincta potentia, quæ res sit quidpiam reale antequam existat in rerum natura. Scotus invenit hanc Potentiam teste Javello 9. Metaph. 1. quamquam de mente illius variè ad huc sint lites. Vid. Joh. Lalemand. disp. 7. Met. part. 1. Ipse etiam Lalemandet hanc Potentiam defendit cum aliis multis: Stahlus item Homborgius, Baronius & alii.

2. Et si enim certum sit quodamlibet tempore possibilem dicere non

285
repugnantiam ad potentiam productivam illi respondentem, in quo consistere dicunt potentiam objectivam; habeatq. hoc pacto quævis res possibilis, etiam dum nondum existit, esse quoddam objectivum in illa potentia; illa tamen non repugnantia in se spectata, non est quid reale, multo minus Affectio Entis realis, sed pura puta negatio ejus rei, cujus conceptus non est absurdus & contradictorius; quæ, ex propter ab aliqua vi potest produci: sic illud esse objectivum, quod in potentia causa producentis habent res, antequam Actu existunt, ex parte ipsarum rerum non existentium, est purum putum Nihil: Potentia v. ipsa seu vis causa, huc nihil quicquam facit. Ita Thomistæ cum aliis multis nominatim Javellus, Soncinas, Fr. de Oviedo aliiq. cum Nostratibus plerisq.

3. Similiter Potentia Resistiva, formaliter spectata quæ per nudam subjecti inhabilitatem, aut immediatam actionis sine ulla Reactione, frustratione ac elisione, impeditur effectus, non tam est Potentia, quàm defectus Potentia Receptiva aut privativus aut negativus.

4. Eadem verò spectata Radicaliter cum Reactione, & quasi per diminutionem virtutis Activæ in Agente est ipsa potentia Activa. Vid. de tota hac decis. Svarez. disp. Met. 43 sect. 1. & hunc secutus B. Jac. Mart. in Part.

V. Quando Potentia in Naturalem & Obedientialem dividitur, accipiendum illud, de Passiva duntaxat Potentia: nec fingenda Potentia Obedientialis Activa. Contra Scotistas præcipuè autem Jesuitas, qui excepto fortassis Vasquezio, Ragusa, Alarco, penè omnes hanc ipsam tuerentur, uti videre est apud Oviedum idem cum cæteris sentientem disp. phys. 9. punct. 6. ad stipulante Francisco B. spei Tract. 1. phys. disp. 8. dub. 4. res 3. & Joh. Lalemand. disput. 10. Met. part. 2. Quibus adungi potest è Nostris Ebelius, Stahlus, Bechmannus & alij. Thomistæ contra hanc potentiam obedientialem activam rejiciunt, quos sequuntur pleriq. Nostrates.

strates. Vid. Phil. à Sanct. Trin. 2.2. quæst. 46. art. 2.

Quæquam non raro, ubi res elevata jam est super statum suum, videatur agere ipsamets supra naturales facultates, per potentiam Obedientialem Activam; ubi tamen actio tota in solidum adscribenda est vel agenti superiori, aut ad minimum causa alicui naturali ex propriæ agentis, applicata ad rem merè obedientialiter se habentem, ut prius in supernaturalibus, posterius in artificialibus nonnullis est conspicuum: vel tandem novis inditis viribus, quæ tunc non sunt obedientiales merè, sed subjecto ut tali naturales; uti cum aqua in vinum versa, calefaciendi vim, vinò in cujus naturam transmutata est, naturalem exeruit.

VI. Potentia illa Obedientialis Passiva:

1. Non est qualitas aliqua supernaturalis, aut aliud quidvis positivum essentia rei superadditum. Pro qua sententia citantur nonnulli apud Fonsecam 9. Metaph. cap. 1. q. 4. sect. 2. seqq. qui tamen in eo dissentiunt, an qualitas illa se habeat per modum alicujus permanentis vel transeuntis Qualitatem istam adjungit essentia Franc. B. Spei quovq. l. d. loquitur tamen ibi disjunctivè.

2. Sed intrinsecè quidem & ex se, ipsa rei essentia cum non repugnantia ad recipiendam actionem quamcunq. agentis superioris. Vid. Fonsc. l. d. Mend. disp. Phys. 9. §. 170. Oviedo cont. Phys. punct. 8. Phil. à S. Trin. 2.2. q. 46. art. 3. & alij. quorum tamen excepto Philippo, pleriq. promiscuè hic loquuntur de Potentia Obedientiali Activa & Passiva, & ferè tantum respectu DEI & creaturarum.

3. Sit amen daretur Potentia Obedientialis Activa, quæ posset e.g. Creatura concurrere cum DEO ad affectus supernaturales, sese aliter haberet, essetq. qualitas quedam positiva rei superaddita. Contra eos Scotistas & alios ipsi adsentientes, qui Potentiam Obedientialem Activam tuerentur, de ea verò promiscuè veluti de Passivâ loquuntur, quod sit ipsa

rei

rei Entitas cum aliquâ non repugnantia ad Dei potentiam.

VII. An omnis Potentia Obedientialis sit super naturalis, quæritur. Quæ quæstio intelligi potest vel de *Termino ad quem*, hoc pacto: An omnis potentia obedientialis terminetur ad effectum supernaturalem, an verò ad Artificialem quandoque? vel de *Termino à quo*, seu cui dicitur quid obedire, hoc pacto: An solus Deus possit formam introducere in subiectum, ad quam illud naturaliter nullam dicit habitudinem & capacitatem: an verò artifex quoque? vel tandem de *modo competentia*, hoc pacto: an semper, imò an unquam, potentia obedientialis competat rei, per superadditionem novi cuiusdam positivi supra subiecti naturam; an v. id opus non sit de singulis distinctè.

1. *Non omnis potentia obedientialis terminatur ad effectum supernaturalem, sed quandoque ad Artificialem.* Ita contra plerosque Scholasticos, quorum vix ullus effectuum artificialium meminit, sed loquuntur omnes ferè tantum de effectibus supernaturalibus. Expresse v. defendit horum institutum Stahlius Com. Met. p. 74. seqq. Ubi tamen frustra protestatur, naturale h. l. opponi non artificiali, sed obedientiali.

2. *Et si Potentia Obedientialis maxime eluceat in Creaturis ad potentiam Dei relatis: potest tamen & artifex in subiecta non pauca introducere formam, ad quam naturaliter nullam dicunt habitudinem a. capacitatem, cuiusque non sunt nisi per nudam potentiam obedientialem receptiva.* Contra eosdem ac præcipue Stahlium, & qui hunc sequuntur.

3. *Potentia Obedientialis formaliter non competit rei per superadditionem novi cuiusdam positivi super ejus naturam.* Contra eos, quibus opposita est Decisio præc. 6. mem. 1.

4. *Quod sit tamen esset aliqua in rebus potentia obedientialis Activa (quod tamen non admittitur) illa utique, competet rei per superadditionem novæ qualitatis positivæ.* Contra eos quibus opposita est Decisio præced. 6. mem. 3.

VIII. Sub.

VIII. Subiectum Obedientialis Potentia non est Agens sed Passum Ita communiter. Ubi frustra ac præter rem Dn. D. Scharifum suggillat Bechman. in dis. de Potent. Obed.

IX. *Potest Deus ex qualibet re extra se, quamlibet aliam rem cum Entitate istius quocunque modo compossibilem producere, prout nempe è lapidibus filios Abrabæ potest exsuscitare.* Quod alias ita exprimentur: dari in quavis re Potentiam Obedientialem Passivam ad quidvis, seu uti Fr. B. Spei. l. d. dub. 4. resol. 2. loquitur: dari in quolibet subiecto Potentiam Passivam Obedientialem ad recipiendam quamlibet formam, non aligatam essentialiter determinato subiecto, uti est modò v. g. Adducit ibi Pont. contra Mastrium hac in re disputatè.

Non datur v. in quacunque Causa Efficiente Potentia quædam Obedientialis Activa ad quodlibet aliud producendum. Contr. Fr. B. Spei. Eosque quos citat Res. 3. & alios multos.

X. *Potentiam aliquam s. Passivam s. Activam veram, realem, & propriè sic dictam dari, quæ inter naturalem & violentam sit media, adeoque, Neutra indigitanda, admitti vix potest: si cut & Potentia illa seu inclinatio violenta est σιδνεόζυλον.* Aliàs v. certum est, res quasdam naturaliter inclinare, & habitudinem fovere ad quippiam; ad aliud verò non item, ita, ut non nisi vel purè obedientialiter sese habeant ad hoc ipsum & ejus oppositum, vel planè vim patiantur. Certum item est, res quasdam ad quippiam naturaliter inclinare, alias verò illud ipsum planè respuere, alias denique nec dissidere ab eodem nec cum eo consentire. Nihil tamen horum arguit ejus generis Potentiam Neutram. Scotistæ h. i. rursus in utiles sectantur subtilitates. Vide Lalem. disp. 10. Phys. part. 1. Operosus quoque est in explicanda hac distinctione Stahlius Comp. Met. p. 78. seqq.

XI. *Non datur Actus Entitativus Scotisticus, qui sit affectio Entis propriè dicta.* De eo videri possint Autores passim.

B

SE.

DE PRINCIPIO ET EO CUIUS EST PRINCIPIUM.

DECISIO

I. *Doctrina Principij & ejus cuius est Principium, in communi, & actu signato perperam traditur in Physicâ. Quod Scholastici plerique faciunt.*

¶ *Quin potius cura isthac Metaphysico relinqvenda, de promenda vero inde atq. in specialibus disciplinis aliisq. facultatibus applicanda.*

1. *Principium v. non est id, quod ipsum quidem post aliud necessario nō est: post illud a. aliud natum est esse vel fieri. Ita Arist. in Poët. c. 7. Vid. Fons. 5. Met. c. 1. q. 1. sect. 1. Itemq. Scheibl.*

2. *Non id, quod ipsum quidem est Causa multorum, ipse vero nullae est superior Causa. Arist. 1. 5. de gener. Anim. c. 7. vid. iid.*

3. *Principia b. l. non sunt, quæ nec ex se mutuo, neq. ex aliis sunt, sed ex quibus sunt omnia. Arist. 1. Phys. c. 5. Text. 42. Vid. ibid.*

4. *Principia b. l. non sunt, quæ quod sunt non contingit demonstrare. Aristot. 1. Post. c. 10. Text. 73. Vid. iidem.*

5. *Principium non est id unde principiatum dependet. Timpl. 1. 3. Met. c. 1. Coelen. ibid. & Scheibl. in 1 edit. Synops. Philos. disp. 11. Th. 7. Met. Quorum tamen postremus sententiam hanc in suis Metaphysicis retractavit.*

6. *Principium non satis dextrè definitur, quod sit id primum à quo aliquid aut est, aut fit, aut cognoscitur. Arist. 4. Met. c. 3. & laudat Scheiblerus Met. 1. c. 1. num. 24.*

7. *Nec satis evidenter, Principium est id, à quo aliquid praecedit quocunq. modo: aut, Principium est unde aliud est. Thomas & alij.*

8. *Sed principium est Status Entis quò ad id consequitur quidpiam. principiatu Statu Entis, quo id sequitur ad quidpiam.*

III. *Omne principium est prius Eo cuius est principium, aliquo modo. Damascenus equidem negare id videtur, quandò lib. 1. de Orthodox. Fide c. 9. dicit. si dicimus Patrem Principi-*

principium Filij non tamen eo priorem esse offendimus. Sed loquitur de prioritate famosiore, quæ est naturæ, aut temporis, a. dignitatis, a. causationis &c. Alias communiter admittitur hæc conclusio.

2. *Pater quodq. in Divinis rectè dicitur principium Filij & Spiritus S. Filius item cum patre principium Spiritus S. notionaliter, non quidem respectu Essentiae, nisi certo caractere hypostatico insinuat. h. e. τὸς δὲ τῶς: Voce tamen principij latissime acceptâ, non præcisè pro principio causali, aut prout diversitatem essentiae notat, aut prioritatem naturæ, temporis, dignitatis &c. Sed prout prioritatem rationis ratiocinatae solum, quæq. sit Originis duntaxat, naturalis enumerationis &c. Ambrosius equidem videtur insinuare contrarium de fide ad Gratianum cap. 5. Alij item Autoris nomine uti malunt: alij tamen Patres ac Theologi communiter nobiscum faciunt. vid. etiam Gregorius de Val. T. 1. p. 599.*

3. *Quâ ipsa prioritate rationis ratiocinata, puta originis, ac naturalis enumerationis, quæ non à nobis pro lubitu confingitur, sed fundatur in ipsa natura, scil. processu à patre & Filio, potest pater Filio & Spiritu S. & Filius Spiritu S. prior vocari: cogitandum tamen rationem prioritatis peculiarem, ac longè altioris ordinis hic esse, atq. est in ceteris: prout ipsa ratio principij peculiaris est, ac ordinis longè supergredientis captum nostrum.*

4. *Et hinc dextrè loquendo non est absurdum tali modo dicere, Filium & Spir. S. patre, itemq. Spir. S. Filio esse posteriorem.*

5. *Quia tamen in famosiore significato prioritas ferè de naturæ aut temporis, a. dignitatis Prioritate dici consuevit, Cantius ab istis locutionibus propter vulgus, abstinemus.*

6. *Similiter principiatu nomen odiosum hic loci est, & non sine imperfectione: utendum igitur est potius phrasi: Id cuius est principium. Præit Dn. D. Calovius.*

7. *Neg. etiam quod aliquid quocunq. modo se prius habet, principium famosè dictum necessario obtinet. Cont. Goslaviū Vid. de tota hac re Dn. Scheibl & Dn. D. Calov. in Metaph.*

Ad Ornatisimum Respondentem

JOHANNEM GEORGIUM WEDELIUM

I, Cathedram conscende, WEDELI & confere pugnam
Vacuam cruore, laude non vacuam tamen.

Quam doctrina parat, quam doctræ mentis acumen
Subtilitate vinci inani nescium.

Martia non tantum claros dat laurushonores

Hederæq; spondent dulce Musarum decus

AUGUSTUS BUCHNERUS

P. P. & Academia Senior.

Nil nostræ prodest oriosa Potentia mentis

Cadaver est, si mortuæ

Nobilis ACTUS abest.

In te junguntur simul hæc perdocte WEDELI,

Magnam geni Potentiam

Actus & iste probat,

Dogmata dum doctè defendis docta sophorum.

Bene est. perennis singula

Acta sequatur honos!

PRÆSES

Sic est! Aonias quisquis meditatur ad arces

Scandere, vincendo cuncta pericla subit,

Et victor præana sonat fruiturq; trophæis

Quæ sibi meruit sedulitate suâ;

En nunc victor ad est, sunt hic quoq; signa triumphi!

Id ceu WEDELI, Lingua disertata notat.

M. JACOBUS SCHNITZLERUS

Cibiniensis Transylvanus.

IN Genio quod, Amice-tuo sepeliverit ignem

Virtutis summa qui sedet axe Deus,

Am scintilla probat, dum publica pulpita scandis:

Lucida prorumpet tempore flamma suo.

JUSTUS GOTOFREDUS RABNERUS.

F I N I S.

JESU BONE FAVE!
DISPUTATIO METAPHYSICA
OCTAVA.
SUMMARIAM DECISIONEM
CONTROVERSIARUM

DE

CA

ET CAV.

T O.

rentium

ubens

quam

issima Leucorea

ib Præsidio

NIS BAYERI

gari Facult. Philosoph.

Adjuncti.

ntosophantium lima

submitte

HNILITZENUS

eno-Hungarus.

uditorio Majori

lartij. boris Antemerid.

o M DC LIX.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS BORCKARDI.

Ad Ornatissimum Respondentem

JOHANNEM GEORGIUM WEDELIUM

I, Cathedram conscende, WEDELI & confere pugnam
Vacuam
Quam doct
Subtilita
Martia non t
Hedera

ciam tamen.
stæ mentis acumen
shonores
Carum decus
US BUCHNERUS
Academiæ Senior.
i mentis

Nostræ
Cadave
Nobili
In te jungunt
Magna
Actus
Dogmata dum
Bene e
Acta, se

e WEDELI,
a sophorum.

PRÆSES

Sic est! Aoni
Scandere,
Et victor pæan
Quæ sibi
En nunc victor
Id ceu WE

ad arces
cla subit,
phæis
suâ;
ligna triumphî!
ta notat.

M. JACOBUS SCHNITZLERUS
Cibiniensis Transylvanus.

IN Genio quod, Amice-tuo sepeliverit ignem
Virtutis summa qui feder axe Deus,
Jam scintilla probat, dum publica pulpita scandis:
Lucida prorumper tempore flamma suo.
JUSTUS GOTOFREDUS RABNERUS.
F I N I S.

JESU BONE FAŒ!
DISPUTATIO METAPHYSICA
OCTAVA.
SUMMARIAM DECISIONEM
CONTROVERSIARUM
DE

CAUSA ET CAV- S A T O.

occurrentium
exhibens

quam
In Florentissima Leucorea
Sub Præsidio

M. JOHANNIS BAYERI

Epericssino Hungari Facult. Philosoph.
Adjuncti.

Publica Philosophantium lima
submitte

JOHANNES HNILITZENUS

Rajeceno-Hungarus.

In Auditorio Majori

Ad diem 5. Martij. horis Antemerid.

Anno M DC LIX.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS BORCKARDI.

h. III. 2074